

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Miloše Mrázka

„Nárok na pravdu a výzva náboženského pluralismu:

Stav diskuse v současném křesťanství“

Téma disertační práce považuji za výborné: navazuje na českou odbornou diskusi o mezi-náboženských vztazích a rozvíjí ji nanejvýše zajímavým a potřebným směrem tím, že ukazuje konkrétní typy odpovědí křesťanů na výzvy, které přináší situace náboženského pluralismu. V přístupu k tématu je možné snadno rozpoznat inspirující vliv doc. Hoška, doc. Štampacha i prof. Halíka; naopak ale postrádám třeba jen krátkou reflexi teologie mimokřesťanských náboženství prof. Boublíka, pro něhož byl náboženský pluralismus rovněž zásadní teologickou výzvou. Doktorand své téma zpracoval religionisticky s přihlédnutím k sociologii náboženství a k teologii, což se mi jeví jako velmi vhodné pro završení doktorského studia pod patronátem katedry religionistiky teologické fakulty.

Oceňuji také zřetelně formulovaný cíl - zřehlednit diskusi v současném křesťanství o tom, jakým způsobem se mají křesťané v nábožensky pluralitních společnostech vyrovnat s tradičním nárokem na schopnost křesťanské zvěsti zprostředkovat pravdu. Zdá se mi, že tento cíl byl naplněn. V práci je konkrétně popsáno, jak je tato diskuse v životě církví skutečně živá. Otázka nároku na pravdu se nejeví pouze akademicky, ale jako aktuální hledání ve velmi rozdílných, mnohdy velmi zajímavých společenstvích. Doktorandovi se podařilo citlivě zachytit typy stanovisek těch, kdo do této diskuse vstupují, a zároveň si ode všech těchto typů zachovat potřebný odstup.

Pro budoucí odborné i laické využití disertační práce je dobré, že má jasnou strukturu. Nemohu se ovšem zbavit přesvědčení, že v této struktuře jsou i kapitoly, jejichž zpracování snad autorovi posloužilo jako určitá průprava, ale které jsou z hlediska cíle jeho práce zbytné. Jistě se to týká kapitoly o pojmu „pravda“ (2. kapitola), která je při vši úctě k autorově poctivé snaze velmi omezená a dílčí (a nemohla být jiná) a mohla být nahrazena stejně omezenou a dílčí zkratkou, odkazující na některá důležitá zpracování tohoto pojmu. Navíc - obávám se - závěr této kapitoly se nijak zásadně nepromítá do kapitol ostatních. Podobně to cítím i s kapitolou, která pojednává o pojetí pravdy v nejrozšířenějších náboženstvích světa (3. kapitola) - opět je toto pojednání velmi výběrové, nepřiliš hluboké (a opět nemohlo být v rozsahu jedné kapitoly jiné). Tato kapitola by jistě přispěla k pochopení kořenů koncepce pluralismu, ale k samotnému předmětu práce promlouvá nanejvýše nepřímě. Zdá se mi, že autor v prvních třech, možná dokonce čtyřech kapitolách chytal příliš mnoho zajíců najednou. Navíc se mu

rozběhli (pokud mohu pokračovat v této metafoře) hodně daleko od sebe a jemu se nakonec zcela nepodařilo pochytnat je do jednoho pytle. Přípravné kapitoly totiž k naplnění cíle práce nesměřují přímočaře a vzhledem k cíli jsou spíše rozbíhavé než soustředující.

Za velmi dobrou považuji 5. kapitolu, v níž je diskutována pluralistická teologie hlavně z hlediska nároku na pravdu. Jistě by o ní mohlo být řečeno více, ale jak představení pluralistické teologie, tak její kritika obsahují vše, co považuji za podstatné. Jako nejlepší část a jako velmi přínosné jádro celé práce se mi ovšem jeví 6. kapitola, která ukazuje rozmanitost křesťanských odpovědí, jednak v církvích, jednak v hnutí uvnitř církví, „která jsou motivována (...) odpovědí na výzvu náboženského pluralismu“ (str. 137). Tato část je natolik obsažná, že by snesla rozdělení do dvou kapitol. To by patrně také umožnilo lépe promyslet jejich strukturu: mezi církvemi zřetelně chybí neevangelikální protestantismus, naopak SRC není církev. „Necírkevní“ část organizací, reprezentujících určité typy křesťanských odpovědí, by mohla být vymezena snad promyšleněji, např. jako křesťanské organizace, jejichž činnost se dotýká vztahů mezi příslušníky různých náboženství, nebo které se při uskutečňování svého poslání musejí vyrovnávat s výzvami náboženského pluralismu. Snad žádná jmenovaná aktivita (6.2.1 až 6.2.6) nebyla totiž - podle mého názoru - „motivována (...) odpovědí na výzvu náboženského pluralismu.“ Pak by do takto vymezené části bylo možné zařadit i SRC. Ale - opakuji - 6. kapitolu považuji za velmi přínosnou a lituji, že není ještě delší: popsané aktivity jsou velmi ilustrativní a zajímavé. Velmi také oceňuji typologii odpovědí na výzvu náboženského pluralismu (str. 38), která se jako výkladový nástroj uplatňuje především v této 6. kapitole.

Výborný je i autorův jazyk. Pokud bude jeho dílo publikováno, měly by ale být opraveny i maličkosti jako „Harvardova universita“ (str. 17), „letniční“, nikoli „letnický“ (str. 163), „dalajlama“, nikoli „dalajláma“ (str. 32 a na dalších místech) a „pronášeli“ (konvertité) na konci 8. řádku na str. 108.

Disertační práci Mgr. Miloše Mrázka doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Th. D.